

W. Hintze

V. Hintze.

Født d. 4. Maj 1863. Død d. 3. Februar 1934.

Dansk Geologisk Forenings Æresformand, fhv. Museumsinspektør HINTZE afgik pludselig ved Døden den 3. Februar uden nogen egentlig, forudgaaende Sygdom.

VILHELM HINTZE's Levnedsløb tegner sig udefra set ret jævnt uden store Begivenheder. Han blev født 1863 i København som Søn af Handelsingartner C. F. HINTZE; han blev Student fra Haderslev Læreres Skole i 1883, og herefter studerede han i nogle Aar Kemi ved den polytekniske Lærestanstalt, uden at han dog naaede at fuldende Studiet. I en kort Tid var han Volontør paa Gl. Carlsberg, og herefter blev han Assistent ved Mineralogisk Museum i 1888 og Inspektør samme Sted i 1896, i hvilken Stilling han forblev, indtil han, paa Grund af Alder, tog sin Afsked i 1932. I 1892 fik han Universitetets Guldmedalje for Besvarelsen af en Opgave om Oprindelsen til de paa Gange forekommende Mineralier og Bjergarter.

Allerede i sin Barndom nærrede han stor Interesse for Naturvidenskaberne, og hans Kærlighed til Blomster, opelsket af Faderens Virksomhed, holdt sig usvækket Livet igennem. Imidlertid blev det ikke paa dette Felt, han kom til at virke; efterhaanden fik han mere og mere Interesse for Geologiens Problemer.

HINTZE's samlede geologiske Produktion, som vil kunne ses af efterfølgende Litteraturliste, er ikke særlig omfangsrig; karakteristisk er, at han i Begyndelsen mere indskrænkede sig til den rent deskriptive Virksomhed, men efterhaanden kom ind paa mere og mere vidtgaaende Teorier, saa vidtgaaende, at andre Geologer i Almindelighed ikke har kunnet følge ham. I hans første Afhandlinger om Jordskælvene i Jylland d. 16. December 1896, i det østlige Sjælland d. 21. Maj 1881 og i Thy og paa Mors d. 16. August 1900, nøjes han med at samle de foreliggende Beretninger, og angaaende Aarsagen til dem holder han paa den Teori, der vistnok ogsaa er

den rimeligste, at de skyldes Forskydninger i Jordskorpen. I den foreløbige Beretning, han har givet om det bekendte skandinaviske Jordskælv d. 23. Oktober 1904, søger han ved en særlig Konstruktion af Isokronerne at bevise, at Epicentret har ligget i Nærheden af Venern, hvad der staar i Modstrid med den af andre, navnlig skandinaviske Geologer, hævdede Mening, at Epicentret har ligget lidt Syd for Oslo Fjord; det maa vel nærmest formodes, at HINTZE her har haft for faa nøjagtige Iagttagelser at bygge paa.

Allerede ret tidlig kom HINTZE ind paa sit Hovedfelt, som kom til at beskæftige ham største Delen af hans Levetid, nemlig Studiet af Møens Klint. Han har tilbragt utallige Ferier paa Møen og ogsaa udenfor disse foretaget talrige mindre Besøg; af Fotografier har han hjembragt et Antal, der sikkert løber op i mange Hundrede, og han har foretaget Flyvninger for at faa bedre Oversigt over Terrænet og navnlig ogsaa over Lagenes Fortsættelse under Havbunden. Ganske vist havde han en væsentlig Betingelse for at kunne gennemføre alt dette, fordi han i økonomisk Henseende var meget velstillet, men det, der drev Værket, var naturligvis navnlig hans store Energi og Interesse for Sagen. Om Møens Klint, ligesom i øvrigt om andre dislocerede Klinter, har der, baade i Danmark og i Udlandet, staaet megen Strid, idet mange hævder, at Forstyrrelserne er frembragt af Indlandsisen, mens andre mener, at de er af tektonisk Art, altsaa frembragt af Bevægelser i Dybet. Hvad der i det enkelte Tilfælde er det rigtige, kan vel neppe endnu afgøres; det er muligt, at begge Kræfter kan have virket samtidig. HINTZE kæmpede nu afgjort for den tektoniske Teori, som han søgte at bevise ved alle mulige Slutninger. Efter HINTZE's tidligere Opfattelse var Forstyrrelserne i Møens Klint frembragt i den yngre Stenalder, hvad han bl. a. sluttede af Fundet af en Bøgestamme i de dislocerede Lag, af Fundet af arktiske Planter, ligeledes i disse Lag, og af den Omstændighed, at Grave fra denne Tid mangler i Høje Møens Omraade. Senere har han i nogen Grad ændret denne Teori, for saa vidt som han nu mente, at den største Del af Forstyrrelserne var frembragt i sen-glacial Tid og en mindre Del i Stenalderen. HINTZE naaede kun at faa publiceret meget lidt om Møens Klints Geologi, noget endog kun i Form af Foredragsreferater, men han har i mange Aar arbejdet paa en stor Monografi over Klinten, til hvilken han fik Understøttelse af Carlsbergfonden. Det vides, at der foreligger en Del af dette Værk som Rentryk, og Resten som mere eller mindre trykfærdigt Manuskript; desuden er der fremstillet et Par Kort og Tavler.

Endnu en Sag maa nævnes, som HINTZE en Tid arbejdede meget med, nemlig Undersøgelser over den europæiske Fastlandstid. Ved at trække Kurver paa Søkortene efter de forhaandenværende Lodskud, fik han allevegne Systemer af Flodrender frem, der for ham var utvivlsomme Vidnesbyrd om en senere sænket Landoverflade. Af disse Kurvers Forløb drog han den Slutning, at Østersøen havde været reduceret til en Række temmelig smaa, afløbsløse Søer, ligesom ogsaa Kattegat og Nordsøen havde været tørlagte til meget stor Dybde, og til disse Forhold knyttede han Betragtninger over Dyr og Planters Indvandring i Skandinavien og meget andet. Efter at HINTZE i et Møde i Dansk Geologisk Forening (10. Decbr. 1908) havde fremlagt Teorien, blev der i et følgende Møde afholdt en meget lang Diskussion, ved hvilken han blev stærkt angrebet fra saa godt som alle Sider, og siden har man ikke hørt noget til Teorien. Saavel Foredraget (med Tavler, der gengiver Brudstykker af de med Kurver forsynede Søkort) som et temmelig udførligt Referat af Diskussionen er trykt i »Meddelelserne«s Bd. 3 (Heftet for 1908).

Det bør ogsaa omtales, at HINTZE i sin Tid foretog Undersøgelser over Udgravningerne i Frihavnen, ligesom han ogsaa gennem Aarene har beskæftiget sig en Del med Københavns Undergrund; om disse Ting har han dog ikke naaet at faa publiceret noget.

En Sag, som allerede meget tidlig interesserede HINTZE i højeste Grad, var Naturfredningen. Endnu inden Interessen herfor var kommet rigtig frem herhjemme, gjorde han meget ihærdige Forsøg paa at faa Møens Klint fredet. Det havde i Begyndelsen af Aarhundredet vist sig, at Havet angreb Kysten meget stærkt, saa at flere Partier, udfør hvilke der tidligere havde været bred Forstrand, nu beskylledes umiddelbart af Havet, og der begyndte at danne sig en lodret Skrænt ud imod dette. HINTZE paaviste, at Skylden herfor laa i, at de store Masser af Kyststen, der tidligere laa ved Klintefoden, var blevet bortfjernet af Stenfiskere, ligesom ogsaa mange af Strandstenene var taget. Hans Forslag gik ud paa, at man skulde nedlægge nye Søsten paa passende Steder og derved danne en Beskyttelse for Kysten, men dette Forslag blev dog aldrig udført. I 1905 holdt Professor CONWENTZ fra Danzig i vore tre naturhistoriske Foreninger et Foredrag om Naturbeskyttelse, og umiddelbart herefter blev det ved et Fællesmøde af Foreningernes Bestyrelser vedtaget at danne det saakaldte Udvalg for Naturfredning med tre Medlemmer for hver Forening. HINTZE blev fra første Begyndelse

Medlem af dette og fra 1917 tillige Formand, i hvilken Stilling han forblev til Nytaar 1929, hvorefter Udvalgets Form snart ændredes. I det af Staten i 1917 oprettede Naturfredningsraad blev HINTZE ligeledes Medlem fra første Begyndelse og forblev som saadant til 1933. At HINTZE omfattede disse Hverv med største Interesse og Iver, er sikkert, selv om det ikke direkte fremgaar af Aarsberetningerne, hvor meget hver enkelt Medlem har udrettet; det vides i al Fald, at Fredningen af den interessante Halvø Ulfshale paa Møen væsentlig skyldes hans Initiativ og Arbejde.

For HINTZE's Arbejde ved Museet er først og fremmest karakteristisk hans mægtige Initiativ og Iver, naar det drejede sig om nye Installationer af hvilkensomhelst Art. Intet, selv den mindste Smaa-ting undgik hans Opmærksomhed, navnlig i hans tidligere Aar, og Resultatet er ogsaa blevet, at Museet sikkert er usædvanlig godt indrettet, hvad alle praktiske Indretninger angaar. Naar HINTZE fik en ny Idé, eller naar andre ytrede Ønske om en Forbedring i en eller anden Henseende, tog han straks fat. Var det en mindre Ting, ringede han omgaaende til Haandværkerne, og drejede det sig om noget større, gik han straks i Lag med Autoriteterne, hos hvilke han ofte opnaaede en Del ved Hjælp af sine gode Talegaver. Da det drejer sig om Hundreder af Enkeltheder, vil det neppe her være paa sin Plads at fremhæve nogle af disse; men der er bogstavelig ikke eet Rum i Museet, som ikke bærer talrige Spor af hans Virksomhed. For det stadige, daglige Arbejde nærede han ikke nær saa stor Interesse, hvorfor dette ogsaa paa mange Punkter blev udsat i det uendelige, og kun det aller nødvendigste blev gennemført. Meget karakteristisk var det, at alt hvad han havde haft at gøre med, blev liggende paa hans Skrivebord, og naar der ikke kunde være mere paa dette, blev det flyttet hen paa Skabe og Hylder, hvorved hans Værelse kom til at gøre Indtryk af det fuldstændigste Kaos. Han kunde imidlertid ganske godt selv finde enhver Sag, der var Brug for.

For Dansk Geologisk Forening har HINTZE haft overordentlig stor Betydning, idet han sammen med USSING sammenkaldte til det første, indledende Møde; han hører saaledes med til Foreningens Stiftere og der er ikke Tvivl om, at han har været den egentlige Drivkraft ved den Lejlighed. Angaaende Foreningens Oprindelse kan iøvrigt henvises til HINTZE's i »Meddelelserne« for 1918 trykte Tale ved 25-Aars-Jubilæet. I en Del Aar var HINTZE Medlem af Bestyrelsen, først som Sekretær, senere som Redaktør; i enkelte Aar, 1899

og 1904, var han Formand. Først ved Generalforsamlingen i 1908 traadte HINTZE ud af Bestyrelsen med den Motivering, »at han fandt det heldigst at vige Pladsen til Fordel for den Opposition, der i de senere Aar havde gjort sig gældende«. Siden har han kun mere sporadisk været Medlem af Bestyrelsen (Formand i 1917 og 1924, Næstformand i 1918). Ved Foreningens 40-Aars Jubilæum d. 16. Januar 1933 vedtoges det eenstemmigt med stor Tilslutning at vælge ham til Æresformand.

HINTZE har gennem Foreningens hele Levetid været en næsten stadig Deltager ved Møderne og, navnlig i tidligere Aar, tillige ved Ekskursionerne. Han fremlagde stadig Resultaterne af sine Arbejder i Foreningen, og han er i alt optraadt 22 Gange som Foredragsholder eller som Indleder af Diskussioner; af Foredragene handler de 10 om Møen. Men hertil indskrænker hans Virksomhed sig dog ingenlunde. HINTZE var til alle Tider en ivrig Deltager i Diskussioner efter andres Foredrag og ligeledes ved Generalforsamlingerne, og ved saadanne Lejligheder gik det ikke altid særlig blidt til. Man har Indtrykket af, at HINTZE befandt sig udmærket, naar Bølgerne gik højt, og han var paa ingen Maade let at diskutere med; det var næsten umuligt at overbevise ham om nogen Fejltagelse fra hans Side, da han altid var fast overbevist om sine egne Meningers Rigtighed, og da han tillige var en fortrinlig Debattør, der forbavsende hurtigt havde sine Svar paa rede Haand, havde han altid let ved at faa det sidste Ord.

Men ikke alene paa de nævnte Omraader lagde HINTZE sin Interesse for Dagen, ogsaa som Arrangør af de forskellige Fester, der i Aarenes Løb er afholdt i Foreningen, snart som Jubilæumsfester, snart som Hyldest til forskellige hjemvendte Ekspeditioner, var HINTZE uforlignelig og arbejdede med utrættelig Iver — og det lykkedes ham ogsaa altid at faa noget smukt og stilfuldt ud af det.

HINTZE's Personlighed og Karakter er ikke særlig let at beskrive, da den var i høj Grad sammensat; foruden hvad der vil være fremgaaet af det foregaaende, skal her endnu kun fremdrages enkelte Sider. Meget fremtrædende var hans store Hjælpsomhed; han har sikkert ydet økonomisk Støtte til et meget stort Antal Mennesker, og ligeledes var han altid villig til at hjælpe, naar man havde en eller anden Vanskelighed af praktisk Art. I samme Øjeblik, man henvendte sig til ham, tog han fat med sin sædvanlige Iver og betragtede ganske Sagen som sin egen; man maatte rigtignok altid være for-

beredt paa, at han søgte at løse Vanskeligheden efter sit eget Hoved, og at det vilde være meget svært at ændre noget derved. I den daglige Omgang var han som oftest meget livlig og interessant; hans Specialitet var at fortælle Historier og Anekdoter, der vel undertiden kunde være ret langtrukne, men ogsaa ofte overordentlig vittige. Han var meget ironisk og hans Vid gik unægtelig mange Gange ret kraftig ud over andre Mennesker, ikke blot de fraværende, men ogsaa de tilstedeværende, og herved kunde der naturligvis let fremkomme nogen Misstemning fra de paagældendes Side, en Misstemning, der dog i de fleste Tilfælde ret hurtig glemtes igen. Det er i alle Tilfælde sikkert, at de Mennesker, han sluttede sig nærmere til, satte ham meget højt, og at han erhvervede sig gode og trofaste Venner gennem Livet. Saavel i Foreningen som i Museet vil han blive savnet meget i det daglige Liv.

O. B. BØGGILD.

LITTERATURLISTE.

D. G. U. = Danmarks Geologiske Undersøgelse.

M. d. g. F. = Meddelelser fra Dansk Geologisk Forening.

1896. Jordskælvet i Jylland 16. December 1895. M. d. g. F. Bd. 1, Nr. 3. (31—45).
1896. Jordskælvet i det østlige Sjælland den 21. Maj 1881. M. d. g. F. Bd. 1, Nr. 3. (46—50).
1901. Jordskælvet i Thy og paa Mors 16. Aug. 1900. M. d. g. F. Bd. 2, Nr. 8. (62—64).
1903. C. F. A. TUXEN. 29. December 1850—3. November 1903. M. d. g. F. Bd. 2, Nr. 9. (69—71).
1904. Trues Møens Klint med Ødelæggelse fra Havet? M. d. g. F. Bd. 2, Nr. 10. (41—84).
1904. En Berigtigelse og Tilføjelse til: Trues Møens Klint med Ødelæggelse fra Havet? M. d. g. F. Bd. 2, Nr. 10. (145—148).
1904. Om Oprindelsen til Københavns Havn. En foreløbig Meddelelse. Tekn. Foren. Tids. 27. (113—114).
1905. Kan Tidspunktet for Møens Klints Dannelse sættes i Forbindelse med arkæologisk Tidsregning? (Et Fund af Bevoksning

- fra før Klintedannelsen). (Ref.). M. d. g. F. Bd. 2, Nr. 11. (136—138).
1905. Havets Ødelæggelser ved Møens Klint med særligt Henblik paa den sidste Stormflod. Tekn. Foren. Tids. 28. (301—311).
1905. Jordskælvet d. 23. Oktober 1904. (Ref.). M. d. g. F. Bd. 2, Nr. 11. (140—143).
1905. Liselund og de sidste store Ødelæggelser (5. November 1905). Særtr. af »Berl. Tid.« 17. Novbr. (13 S.).
1905. Indstyrtningen ved Liselund d. 5. Novbr. (Ref.). M. d. g. F. Bd. 2, Nr. 11. (143—144).
1906. Havet og vore Kyster. Den danske Turistforenings Aarsskr. (49—78).
1907. H. N. Rosenkjær. 24. Aug. 1851—16. Sept. 1907. M. d. g. F. Bd. 3, Nr. 13. (109—112, Portr.).
1908. Den nordeuropæiske Fastlandstid. En foreløbig Meddelelse. M. d. g. F. Bd. 3, Nr. 14. (163—212, 3 Kort). Med Diskussion sst. (236—263).
1912. Der Altersunterschied zwischen den Dislokationen auf Rügen und Møen. M. d. g. F. Bd. 4. (79—84).
1914. Andragende til Landbrugsministeriet om Sikringsforanstaltninger ved Møens Klint. Tillige trykt i M. d. g. F. Bd. 4. (221—244).
1918. Større Sten udstillede i Universitetets mineralogiske og geologiske Museums Gaard i København. Beskrivende Fortegnelse. (30 S.).
1918. Geologisk Forenings Historie i de forløbne 25 Aar. M. d. g. F. Bd. 5, Nr. 10. (12 S.).
1919. Naturfredning i Danmark. DAN. BRUUN: Danmark, Land og Folk. Bd. 1. (209—220).
1920. Universitetets mineralogiske Museum. Aktstykker vedrørende Forhandlinger i Udvalget angaaende de naturhistoriske Museers Forhold. (26—34).
1921. Møens Klint og »Høje Møen«. DAN. BRUUN: Danmark, Land og Folk. Bd. V. 3. (354—366).
1922. Naturskydd i Danmark. Stockholm. Tids. f. Hembygdsvård. (85—106).
1923. Geologen CHRISTOPHER PUGGAARD. »Naturens Verden«. (289—303).
1925. CARL ELBERLING 16. April 1834—15. Juni 1925. M. d. g. F. Bd. 6. (39—40).

1926. Kvartære Niveauændringer i Forbindelse med Dannelsen af Møens Klint. (Ref.). Stockholm. Geol. Fören. Förh. Bd. 48. (279—291).
1928. A Protest againt the »reality« in Mr. GEORGE SLATER's paper: The Structure of the disturbed Deposits of Møens Klint, Denmark. M. d. g. F. Bd. 7. (227—232).
1928. Die Insel Möen. I: Führer für die Exkursionen in Dänemark. D. G. U. 5. Række Nr. 5, S. 3—41 (der foreligger ogsaa en engelsk og fransk Udg.).